

En frisk vind fra en ny verden

Taler

Jacob Vidnes

Dato

10 januar 1900

Sted

Kristiania Arbeidersamfund

1 Naar vi nu gaar igang med stiftelsen av et saadant forbund, er vi ikke et øieblikk i tvil om at det vil være til gagn for vor bevægelse, vore ideer, i det hele for socialdemokratiet i Norge. Vi tror at et saadant forbund er paakrævet, at det har en opgave at løse, og vi er ogsaa i store træk klar over disse.

5

I vor bevægelse er mange huller og mange luker at utfylde, baade med hensyn til organisationen, agitationen og mange andre ting.

10 Det som vi da nu først og fremst vil ta sigte paa, er at faa mere av aandelig indhold ind i arbeiderbevægelsen.

Arbeiderne selv har gjort meget i den retning, mere end man har kunnet haape; men man kan ikke vente at den der altid er stedt i den mest fortvilede kamp for det daglige brød, at han skal faa tid til at ofre sig for aandelige sysler. Det er jo
15 umulig. Før han kan det, maa han først ha tilendebragt kampen for økonomisk frihet og uavhengighet. Ungdomsforbundet skal være fagforeningerne behjælpelig i denne kamp, og hvad vi direkte kan gjøre, skal bli gjort. Men det tror jeg ikke kan blive saa meget, som vi kan gjøre paa anden maate end ved at sprede oplysning og forstaaelse av de socialistiske tanker og endemaal og tillige
20 ved at lære folk at indse, hvor uheldige vore samfundsforhold er, hvor umuligt det er under dem at skape sunde tilstande og forhold, der er forenlige med de høieste begreper om menneskelykke og samfundsmoral. Ved at heve det aandelige nivaa hos de store masser, hos proletariatet, vil vi kunne yde en betydelig hjælp. Og har vi først kunnet gjøre det, saa sørger de nok selv for det
25 øvrige.

Man har talt en del om hvorvidt Ungdomsforbundet vilde skade fagforeningerne, ogsaa i Social-Demokraten har der været fablet om det. Jeg tror at om det kan der ikke være tale. Fagforeningsmedlemmer, som melder sig ind i

forbundet, blir ikke daarlignere fagforeningsmedlemmer for det. Tvertimot saa meget bedre! Ungdomsforbundet blir naturligvis ikke noget fagforbund, men det udelukker ikke at det jo kan være til nytte for fagforeningerne - paa maater som vil være indlysende for enhver og som jeg allerede delvis har antydet. Vort
35 forbund skal opta den socialdemokratiske ungdom fra alle fag og fra alle leire og fra alle samfundsklasser. Dermed skaper vi harmoni, opdrager og kompletterer hverandre og derved er vi ogsaa sikret mot ensidighet!

[Drikkeondet] staar som en av de største hindringer for arbeiderklassens
40 aandelige og materielle frigjørelse. Vi maa lære arbeiderne at vælge mellem de høiere og lavere livsnydelser. Vi kunde saaledes bare for det første bestemme at det socialdemokratiske ungdomsforbund taaler ikke berusende drikke paa sine fester eller andre sammenkomster. Ser vi paa disse møter og fester, hvor man sitter og tyller i sig øl i det uendelige, saa ser vi at de har tapt ethvert præg av
45 festligheten eller hygge, der er intet tiltalende ved saadanne sammenkomster. Enhver kan gaa i sig selv og dømme ut fra sin egen skjønhetsans, og han vil finde det samme.

Det som vi imidlertid særlig burde lægge an paa, var dog at friske lit op rundt om
50 os. Som en frisk vind fra en ny verden burde vi komme ind i bevægelsen. Riktig som en storm burde vi komme og ruske op i alt dødningevæsen og al døsighet rundt omkring.

Ser vi paa den demokratiske bevægelse, den socialistiske, for ikke at snakke om
55 den liberale, saa ser vi at der er megen slappelse, træghet, seighet og feighet - kanske mest av den sidste - man gaar og tasler og tusler som lysrødde uten mot og handlekraft, uten hjertelag, uten evner og uten viljer.

Jeg skulde tro, det var en opgave for os at luften lit op i alt dette, at sætte fart i
60 folk, skape agitation, lære dem at interessere sig for samfundsspørsmal og for store tanker og store ideer.

Her er saa sørgelig liten iver blandt vaare folk, liten agitationsevne, der er ingen som længer gaar helt op i vor sag, som svulmer av virketrang og begeistring for
65 den, og som det har været sagt engang før, der er ingen længer som graater for den.

Vi har det ikke saa svært godt her i Norge, men allikevel kunde man fristes til at

70 tro at vi paa en maate har det for godt. Vi er et demokratisk folk med
«demokratiske» lovgivningsmyndigheter og regjeringsformer og fan vite nu alt
det andet. Men det er helt igjennem fusk, fusk som kun tjener til at kaste folk
blaar i øinene saa de tror paa alt dette forlorne demokratiske væsen og av den
grund blir staaende i stampe og kan aldrig bli klar over en stor idé. Hvis vi ikke
75 hadde hat saa meget av dette saakaldte demokrati, saa hadde vi været mere
vaakne og selvbevidste som i andre land, hvor trykket fra oven er større og
demokratiet er mindre. Vi kunde i det mindste blive sinte over alt det djævelskab
baade i offentlige og private institutioner, istedet for at vi nu er saa forblindet av
dette «halvhetsdemokrati», at vi bare forsøker at lappe og flikke paa det hele
80 med en utidig reformhumbug.

Dette halvhetskrømmeri og denne reformhumbug er en bøig, som truer med at
omringe os, og jeg synes der er fare for at den snart vil lægge sig om
socialdemokratiet ogsaa. Jeg synes det. - Kunde nu det socialdemokratiske
85 ungdomsforbund være det første som «tok dyret ved hornene», som først hug
sig ut av dette, som atter blev rigtig revolutionært og vakte revolutionsaanden
tillive igjen, dog ikke den fra 1789, der maatte se ild og blod, men dog den der
intet hensyn tager til nedarvede sedvaner og gamle privilegier, den der er
paagaaende, paagaaende til fanatisme, den der kræver rene linjer og rydder veien,
90 der fører til fremtidens, broderskabets og folkefrihetens samfund, da vilde vi
ikke forgjæves ha stiftet det. Og kunde vi bringe det dertil, at de norske
socialdemokrater med friskt mot og med utholdende paagaaenhet atter for alvor
gik løs paa denne pesthule av en gammel samfundsbygning og jevnet den med
jorden, da vilde vi ha utført en mission i landet.

95 Det ser næsten ut til at man vil gjøre vor bevægelse til en reformbevægelse,
istedet for at den ifølge sin natur skal være revolutionær. Og fordi man har villet
det, har gjort det, har man gaat glip av de mest energiske evner og viljer og de
største revolutionære kræfter og elementer - ungdommen! Vi unge er
100 revolutionære og ynder ikke noget reformfusk. Vi vil hel omdannelse! Skal vi
være reformvenlige, kan vi ligesaa godt være høire eller venstre, de vil jo også
reformer.

Jeg har kanskje brukt sterke ord; men det er saa at hvis ikke vor iver nærmer seg
105 til fanatisme, hvis vi ikke gjør socialismen til religion for os, kommer vi ingen vei
- vi blir bare trāske reformvenner der kommer til at blive agterutseilet av vor
egen tid.

110 Her ligger en stor arbeidsmark for os. Og vi som endnu har mot og gløder av
ungdommens tro og begeistring, vi som svulmer av arbeidslust og kjærlighet, vi
hvis muskler dirrer i et overmaal av kræfter, vi skal med jubel og hele viljer kaste
os ind i gelederne blandt dem som kjæmper for lysets og retfærdighetens sak paa
115 jorden. Det er fortærende at se paa pusleriet nu om dagen. Man kan saa inderlig
oprøres over al sløvhet og likegyldighet, over al denne kolde, klamme
skinhellighet, som vi ser gripe om sig hver dag og forpester hele vor tilværelse og
gjør vort arbeide komplet umuligt. Den som tænker paa at gjøre noget, tænker
bare paa at gjøre ondt. Endnu er sandhets- og retfærdighetskravet det stærkeste i
os, og derfor kan vi ikke taale denne humbug, som vi ser om os, derfor har vi
120 ogsaa lyst og trang til at være med der, hvor det gjælder retfærdighetens og
folkefrihetens sak. Vi skal ikke gjøre os samvittighetsskrupler for at være med at
gi det gamle klassesamfund dødsstøtet.

Det er mange nok som er blit herjet, plyndret og ribbet og tillige fetet og gjødet
125 av det.

Det er snart paatide at vi vender op og ned paa hele greien.

Efter hvad jeg nu har fremholdt, vil I forstaa at ikke jeg for min del har tænkt
130 mig forbundet som et sted hvor vi bare kunde more os. Vi maa gjøre nytte, vi vil
arbeide, for vi føler at vi evner og kan gjøre noget.

Vi har nok av det som kan ildne og begeistre os. Det gjælder bare at ta i. Og det
første tak er nu stiftelsen av det socialdemokratiske ungdomsforbund.

135

Kilde

140 Per E. Sogstad: Ungdoms fanevakt. Oslo 1951, s. 60-64.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-frisk-vind-fra-en-ny-verden>

145